

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

7 Extrauagantes quando dicantur decretis contentis in corpore iuris sub titulis de haereticis, obiuare. Solus Episcopus, vel solus Inquisitor multa olim facere poterat contra haereticos, quae nunc ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

hec ibi. atque hoc ipsum vbique obseruat no-
stri, praesertim illi, qui contra hereticos tracta-
tus scripsere. Eymericus 3 part. quaest. 84. &
quaest. 131. Zachinus tract. de haeret. in proe-
mio, num. 1. & c. 6. num. 7. Repertorium In-
quisitorum, verbo, extrauagantes. Petrus Go-
dofredus in l. Arrian. ver. cunctis quoque. C.
de haeret. notant Geminianus, & alij in dicto
cap. ult. in fine. de haeret. lib. 6.

4
Leges sacra-
les in haereti-
cos editae etiam
inviolabiliter
obseruanda.

Sed neq; sola Pontificia leges haereticam
prauitatem coercetes, licet extra iuris titulos
ferantur, obseruari debent, immo amplius cauit
Innocentius iiii. rescripto quoda magistrati
bus secularibus misso, incipiente: Orthodoxae
fidei. (quod etiam hic curauimus imprimen-
dum) vt & leges item saeculares, & alia quaeli-
bet statuta contra haereticos condita inuolabili-
ter obseruentur, his verbis: *Considerantes at-
tente, quod iurisdicctio eorum.* [scilicet Inqui-
sitoru,] *quod fuerit plenior in hac parte, eo ma-
gis esse poterit fructuosa, volumus & nostris
sibi damus litteris in mandatis, vt vos monere
procurerit, & inducere diligenter, vt statuta ip-
soru, & alia ecclesiastica, & saecularia, & con-
stitutiones & quodam Frederici Romanorum
Imperatoris, tunc in deuotione Ecclesiae persi-
statis, edita contra haereticos fautores, recepta-
tores, & defensores eoru, quae conscriptae, &
bulla nostra munita transmittimus, conscribi
in statutarijs vestris, eaq; obseruetis, & facia-
tis irrefragabiliter obseruari.* haec tenus ibi.

Atq; ex hoc rescripti fragmento praeter cae-
teros apud Emerycum in Directorio 3. par-
te super quaest. 86. vers. sed maior difficultas
ostendi Inquisitores haereticae prauitatis in
suis diecesibus posse aduersus haereticos no-
ua condere statuta, penas in eos argentia, quae
fauore fidei valida, & suis viribus consisten-
tia & haberi debeant, & penitus obseruari.

Neque hoc est recens inuentum, vt putat
legum, antiquitatis, & historiae ignari; nae &
ab initio ferme nascetis Ecclesiae supra mille
& centum annos, nempe anno Domini 430.
Christiani principes hoc ipsum sancierunt.
Theodosius enim & Valentinus Imperatores
Augusti, (vt scripsi extat in Codice Theodo-
siano. li. 16. tit. 4. l. 54. quam centum fere post
annos Iustinianus in suu codicem transtulit,
ac roborauit. C. de haere l. Arriani.) no mo le-
ges a se conditas aduersus haereticos vim le-
gum inuolabilium habere volueru, sed qua-
seuq; etiam alias ab alijs principibus. editas,
firmas & validas manere iusseru his verbis:
Cunctis quoq; legibus, quae contra eos [scilicet
haereticos] *caterosq; qui nostra fidei refraga-
tur, olim diuersisq; temporibus latae sunt, sepe-
ruridi obseruacia valituris, &c. & paucis in-
terpositis, illis etia oibus in sua manentibus
firmitate, quae de militia, poenish, varijs, deq;
diuersis sibi haereticis promulgatae, vt nec spe-
ciale quidem beneficium aduersus leges va-
leat impetratum. haec ibi.*

5
Leges quali-
bet in haereti-
cos latae obser-
uandas esse ue-
tustissimi Im-
peratores sancie-
verunt.

A Ex his apertissime docemur generaliter le-
gem quantumcunque diu facta non aboleri
desuetudine, vt grauitur docuit Iason in l. de
quibus. notabili 6. ff. de legibus, & senatus. &
Mattheus Afflictus in repetitione sanctionis
de iure protomileos, § 6. notab. 1. nu. 2. & An-
gelus Aretius in §. igitur. in proemio Insti-
tutio. nu. 2. quod tamen generaliter in omni-
bus legibus obrineat, illis obseruatis distin-
ctionibus, quas retulit praecitato loco Affli-
ctus: in his vero, quae contra haereticam praui-
tatem latae sunt, maxime obseruatur. nulla
enim praescriptio, nullum temporis quamuis
longissimi spatium, aut tollere radicitus, aut
immutare potest; nisi nominatim & expresse
aliter ferantur leges, quae illas reuocent, aut
immutent: leges enim huiusmodi semper vi-
uunt, cap. contra. 25. quaestio. 1. semper item
loquuntur, vt norant Bart. Butrig. & Salyc.
in l. Arriani. C. de haeretic. & idem Salyc. in
Authent. cassa quaestio. 3. de sacros. eccles. &
Ioan. Imo. in l. 3. §. si rem. ff. pro emptore. &
olim maximus Plato de legibus loquens dia-
logo 9. dixit, legem ipsam, quae aliquid inter-
dicere, & interdicituram esse.

6
Leges desue-
tudine, aut lon-
go temporis in-
teruallo non
abolerunt.

C Dixi autem, desuetudine non tolli leges,
quoniam etiam si per mille annos allegatae
non sint in iudicijs, praesertim cum ab initio
fuerint receptae no propterea abibunt in de-
suetudinem, vt grauitur & verè differit Iaco-
bus de Beluisio, in Authen. de haeredibus, &
Falcidia, post principium, & Cynus in l. rem
non nouam. C. de iudicijs.

An autem & quando per contrariam con-
suetudinem leges tollantur, non est praesen-
tis instituti nunc docere.

Quod vero ait Bonifacius octauus in di-
cto cap. ult. de haeretic. & Clemens v. in di-
cta clem. 1. §. vlti. de haeretic. tunc scilicet
extrauagantes esse admittendas, quando de-
cretis contentis in titulis de haereticis non
obuiant, eo pertinet, vt intelligamus vete-
res omnes leges in haereticos latae confir-
mari, dummodo manifesto, & expresse eis
decretis non contradicant: quoniam si con-
tradixerint, solum in ea parte in qua contra-
dicunt, emendatae sunt; in ceteris vero uali-
dae semper remanent. Res fiet vno exem-
plo illustris; nam in similibus idem erit iu-
dicium. Iure veteri solus Episcopus, item
solus Inquisitor per se poterat haereseos reos
duro carceri mancipare, torquere, & sen-
tentiam condemnatoriam in eos pronuntia-
re, vt optimè scripsit Eymericus, 3. part.
quaest. 48. vbi dixi copiose. hodie tamen id
obuiat dispositioni Clementinae prime §. pro-
pter quod, ver. duro tamen, de haeret. & ideo
in ea parte tantum lex antiqua est sublata
omnino, in ceteris vitidem obtinet obser-
uantiam.

7
Extrauagantes
quando dicantur
decretis titu-
lorum de haereticis
obuiare.

Iam illud amplius colligitur, ad hoc ut ex-

trauagantes, & quælibet alia leges contra hæreticos editæ per clausulam prædictam tollantur, oportere vt expresse constitutionibus positis in ritualis de hæreticis obuiant, id est, vt manifeste, & expresse eis contradicant, atque è diametro cum eis pugnent: id enim significat verbum, obuiandi, in præcitatæ responsis positum, vt docent humaniorum litterarum professores, quos in re aperta consulto omitto.

Ergo si per constitutiones extrauagantes aut quasuis alias leges ecclesiasticas aliquid caueatur, quod à iure communi non sit prouisum, aut non plene decisum, dummodo expresse cum eo non pugnet, siue id pœnas in hæreticos & eorum complices augeat, siue modum inquirendi, interrogandi, euocandi, compellendi, torquendi, publicandi, aut quid simile præscribat, id profecto obseruandum erit, quod a pertissime probant præcimatorum rescriptorum verba.

Statuta Inquisitionum ualida sunt.

De generalium autem Inquisitionum statutis, seu institutionibus, quæ multa interdum cauere solent, aut omiſsa penitus à iure communi, aut parum explicata, hoc sentio: quod si vel faciliorem præscribant modum procedendi in causis fidei, vel pœnas in hæreticos aut geant rationabiles, inspecta locorum, & personarum qualitate, vel denique quacunque alia ratione ea iubeant, quæ in augmentum fidei sine cuiusquam præiudicio tēdunt, proculdubio obseruanda sunt: euident enim ratio hoc suadet, quoniam leges iam latæ siue in hac causa, siue in alijs, non possunt plene omnes casus siue articulos occurrentes decidere. In neque leges. ff. de legibus, & senatusconsulto. sit ergo, vt id quod ad commodiorem causarum tractationem statuitur, ubi & iustum est, & iurisdictione scripto non repugnat, debeat obseruari.

8. Concilia provincialia auctoritate delegatorum sedis Apostolicæ in hæreticos edita vim legis habent.

Præterea quæ de extrauagantibus diximus, obtinere etiam putamus in concilijs provincialibus auctoritate Apostolica, seu auctoritate delegatorum sedis Apostolicæ contra hæreticos editis; quæ sunt Tholosanum, Biterrense, Narbonense, & si quæ sunt similia, quæ a nobis nup in bibliotheca Vaticana in peruetusto codice (quem nobis Illustrissimus Cardinalis Guillemus Siretus vir omni eruditionis genere clarus, & Christiana pietate insignis, humaniter exhiberi ob publicam utilitatem iussit) reperta proxime cum nostris commentarijs in lucem dabuntur, huiusmodi. n. concilia, auctoritate delegatorum sedis Apostolicæ condita vim legis habent in hoc crimine, & penitus obseruanda sunt. Ita non obscure colligitur ex prædictis, sed notatim id cauit Urbanus iiii. in rescripto incipiente: Præ cunctis. §. & obseruari. relato ab Eymérico part. 2. ubi ita scriptum est: *Et obseruari omnia statuta, tã per sedem Apostolicam, quam in concilijs legatorum eiusdem sedis prouidè edita, quæ negotium Catholicæ fidei tangere dignoscuntur, sicut*

A promotioni negotij, & augmentationi fidei fuerit opportunum. hæc ibi.

Nec te moueat in quibusdam codicibus hanc periodum paulo aliter contineri ita: *quam in concilijs eiusdem sedis.* quæ uerba solis summorum Pontificum statutis, non delegatorum eius, robur tribuere uidentur: quoniam in multis exemplaribus etiã peruetustis, lectio nem, quã paulo antea retuli, frequentius inueniri scio. & eam lectionem prudenter etiã agnouit Eymericus 3. par. q. 72. cum eam rescripti partem ad hoc institutum, de quo nunc agimus, citaret.

B De instructionibus uero, seu priuatis aliquarum Inquisitionum constitutionibus, ueluti de instructionibus Inquisitionum Hispaniæ a multis uidi sæpe dubitari, quantum vim habeant, quod est hic a nobis obiter etiã declarandum.

9. Instructiones Inquisitionis Hispaniæ, & aliarum Inquisitionum quam vim habeant.

Ac primum hæc est exploratissimum, eas instructiones in eis tantum regnis vim habere, obseruandasque esse ibidem ab inferioribus Inquisitoribus: extra Hispaniam uero in terris, quæ generalis Inquisitoris Hispaniæ iurisdictioni non subduntur, nullam penitus obtinent firmitatem: quoniam iudices inferiores & si potestatem habeant condendi leges, at ubi eas condiderint uniuersales non sunt, neque extra suum territorium earum uirtus egreditur. c. 2. de constit. lib. 6. l. vlt. ff. de iurisdict. om. iud. tales sunt Episcoporum, & Inquisitorum leges, quas in suis condunt territorijs.

Inquisitoribus uero aliarum Prouinciatarum, tunc iuxta dispositionem instructionum alterius Inquisitionis procedere securè licebit, quando a iure communi non discrepant, aut rationi consentaneæ sunt, & in illis locis opportuna, consideratis locorum, personarum, negotiorumque circumstantijs.

Sunt autem, vt ingenue fatear quod sentio, utiles Hispaniæ instructiones, rationi consentaneæ, & eruditæ, nempe quæ a multis & sapientissimis uiris, matura deliberatione uarijs temporibus sint conditæ: docentque singulariter, quidquid in primis ad praxim attinet, & propterea Inquisitorum muneri & officio sunt valde accommodatæ. Ego ita cenſeo, quicumque fidei iudices iuxta præscriptum ordinem, & methodum earum instructionum processerint, aut iudicauerint, siue absoluendo, siue condēnando, siue salutares penitentias imponendo non errabunt, imò quidem recte suo munere, fungentur, sed prudentiæ & iudicij opus est.

E In his instructionibus, si quid caueatur quod iuri communi contradicat expresse, ipso iure id inualidum est, vt præcitata rescripta ostendunt, in cap. vlti. §. vlt. de hæret. lib. 6. & in element. 1. §. vlti. de hæret. ceterum si generalis Hispaniæ Inquisitor, aut quouis alius a sede Apostolica obtinuerit, vt intra suam iurisdictionem possit condere instructiones etiam iuri communi contrarias, quæ ad extirpationem prauitatis hæreticæ perti-